

РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ЗАСУДЖЕНИХ ЯК ЦІЛІСНА СИСТЕМА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ

ПЕШКО І.

Copyright © 2013

Актуальність теми. Деструктивні тенденції у життєдіяльності соціальної сфери суспільства, сприяють поглибленню відомих форм соціальної деградації. Це виявляється у порушенні або ігноруванні значною частиною населення не лише ціннісних норм, а й традицій, стереотипів, усталених стилів мислення та діяльності. У цій ситуації в одних людей посилюється здатність до пошуку ефективних шляхів адаптації в нестабільному соціумі, а в інших, навпаки, вона втрачається, що призводить до поширення девіантних форм поведінки. За таких умов украй загострилися проблеми із злочинністю, причому кожен п'ятий злочин скоюється повторно, тобто є рецидивом, адже людина, яка перебувала у в'язниці, повертаючись у соціум, зустрічається із багатьма труднощами життя, які позбавляють її можливості майбутньої перспективи у навчанні, працевлаштуванні. Створюючи частково обмежений вибір соціальних ролей, особистість замикається у своєму власному світі, набуваючи негативних рис, які є причиною майбутньої делінквентної поведінки.

Зрозуміло, що, потрапивши у нове соціальне оточення, засуджена особа втрачає набуті соціально корисні зв'язки, в неї активізується процес взаємопроникнення негативних асоціальних суспільних взаємин, які в подальшому негативно впливають на її життєповсякдення. Після ув'язнення вагомим є процес ресоціалізації особи, набуття нею таких норм, зразків поведінки та диспозицій у соціумі, які в кінцевому підсумку знешкоднують вияв форм і стилю девіантної поведінки.

У законодавчих актах, котрі регламентують діяльність пенітенціарної служби України, метою виховної роботи є ресоціалізація особистості правопорушника, що активно впроваджується у кримінально-виконавчу практику новітніх підходів, технологій, форм, методів і засобів соціально-виховної роботи. В установах виконання покарань створюються і вдало функціонують психологічні, соціальні служби, розробляються і впроваджуються форми роботи шляхом психолого-педагогічного співробітництва, здійснюється співпраця з закладами охорони здоров'я як на території установ виконання покарань, так і в регіональних медичних установах, виконується напружена робота стосовно успішної соціальної адаптації, реабілітації та ресоціалізації осіб, які ще знаходяться або вже звільнилися з місць позбавлення волі. Саме тому проблеми соціалізації звільнених правопорушників вимагають злагоджених, скоординованих дій на основі наукового підходу. Термін "ресоціалізація" досить часто зустрічається як у вітчизняних, так і зарубіжних наукових публікаціях, присвячених проблемі адаптації звільненого правопорушника до умов життя на волі.

Мета: дослідити особливості позитивної ресоціалізації засуджених. **Об'єкт дослідження** – соціально-психологічна робота з засудженими. **Предмет дослідження** — процес ресоціалізації осіб, звільнених з місць позбавлення волі.

Методи дослідження. В дослідженні використано комплекс різноманітних емпіричних і теоретичних методів дослідження, які (відповідають меті та поставленим завданням: аналіз та синтез наукової літератури, узагальнення, метод порівняльного аналізу, системний метод, спостереження, анкетування, діагностування.

Наукова новина дослідження полягає у виявленні теоретичних аспектів цілісної системної соціально-психологічної роботи з особами, які перебували в місцях позбавлення волі.

Практичне значення дослідження визначається розробкою системної корекційної програми ресоціалізації засуджених, яка сприяє зниженню агресивності та деструктивної поведінки, становленню позитивної самооцінки, створенню системи моральних, ідейних, правових переконань, відповідно до прийнятих у суспільстві норм і цінностей, відновленню здатності до стабільної самостійної законотворчої поведінки після відбування покарання.

ДІЛОВА ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

ПІДЛУБНИЙ Є.

Copyright © 2013

На сьогоднішній день, у період економічної кризи в Україні все більше спостерігається зниження духовного життя населення, яке призводить до виникнення найрізноманітніших соціальних відхилень у суспільстві (девіантної та криміногенної поведінки, поширення безробіття, низьке матеріальне забезпечення, занепад морального рівня життя населення та багато ін.). Тому у суспільстві виникає потреба у підготовці висококваліфікованих спеціалістів у сфері соціальної роботи, які зміogli б вирішувати проблемні ситуації, що виникли на ґрунті соціальних відхилень у суспільстві. Нерідко після закінчення навчальних закладів, соціальним працівникам бракує професійної майстерності (особливо це стосується практичного змісту), для вирішення завдань, що виникають у щоденному житті. Тому цікавим є дослідження поєднання креативності та ділової гри як різновиду методів професійної майстерності соціального працівника.

Термін “креативність” у педагогіці та психології набув поширення у 60-х роках ХХ століття. Дослідженням питання креативного мислення займалися Е. Фромм, М. Боден, Дж. Гілфорд, І. Мейерсон та П.Е. Торренс, Дж. Гілфорд, основоположник психології творчої обдарованості виділив шість основних параметрів креативності: 1) здатність до виявлення та формування проблеми; 2) здатність до генерування великої кількості ідей; 3) гнучкість – здатність до продукування найрізноманітніших думок; 4) оригінальність – здатність відповідати на подразники нестандартним способом; 5) здатність вдосконалювати об’єкт сприймання додаючи певні деталі; 6) здатність розв’язувати проблеми шляхом реалізації аналітико-синтетичних операцій [3].

Е. Фромм, трактуючи поняття “креативність” відзначав певний перелік якостей такої особистості: здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, націленість на відкриття нового і здатність до глибокого усвідомлення свого досвіду. М. Боден вважав, що креативність – одна з провідних життєвих потреб особистості в перетворенні дійсності. Він виділяв малу і велику креативність. Мала (“особистісна”) креативність відноситься до повсякденного життя і до звичайних ситуацій. Велика (“історична”) креативність має справу з досягненнями, які справили великий вплив на культуру і суспільство, наприклад, творчі досягнення Моцарта і Ейнштейна. І. Мейерсон трактує творчу особистість як квінтесенцію вищих властивостей особистості, постійною і найважливішою потребою якої є спонукання висловити власну концепцію навколишнього світу і свою концепцію людини [2].

Отже, креативність – це така характеристика особистості, яка визначається не лише здатністю до творчості, а й комплексом інших психічних властивостей; зокрема, певним інтелектуальним рівнем, комунікативними якостями, емоційною рухливістю, емпатією тощо. Науковці стверджують, що креативність можна суттєво стимулювати. Найбільш сприяє цьому організаційний клімат в колективі та практика заохочування творчих напрацювань. П.Е. Торренс стверджував, що це може “практично перетворити на креативну особистість будь-яку людину” [4]. Творчість часто розглядають як ігрову діяльність, при якій особа дозволяє собі створити новий порядок або нове поєднання різних речей. Адже у мисленні творчих особистостей переважають такі складові креативності, як швидкість, гнучкість та оригінальність. Тому доцільне поєднання практики ділових ігор та креативності соціального працівника. Питання теорії та практики організації та проведення ділових ігор, спрямованих на вдосконалення професійної підготовки фахівців соціальної роботи, розглядали О.О. Вербіцький, В.Я. Платов, А.С. Прутченков, Б.Н. Христенко, С.Д. Неверкович та інші. Одним із ефективних засобів вдосконалення професійної майстерності, через встановлення зв’язку теорії з практикою, створення нестандартних ситуацій, креативне вирішення яких сприяє актуалізації теоретичних знань на практиці є застосування ділової гри. Ділова гра — це метод пошуку рішень в умовній проблемній ситуації. Саме теоретично обґрунтоване проведення ділової гри, забезпечує усвідомлену зацікавлену розумову діяльність соціальних працівників, активне сприйняття теоретичного матеріалу в навчальному процесі, розвиток навичок самостійного вироблення різноманітних рішень з проблемних питань [5].

Ділова гра належить до активних методів виробітку професійних умінь соціального працівника, що забезпечують активну творчу діяльність особистості, створюють умови для підвищеної мотивації та емоційності, розвивають критичне мислення. Участь у ділових іграх дозволяє оцінити реальний стан соціальної проблеми, а також отримати необхідну інформацію для прийняття правильних управлінських рішень, від яких залежить успішна розробка шляхів вирішення даної проблеми. Використання ділової гри у підготовці фахівців соціальної роботи допомагає у формуванні професійно значущих якостей. І саме завдяки виробленню даних якостей, успішно моделюються професійний і соціальний контексти діяльності майбутнього фахівця.

Аналізуючи зарубіжну літературу, присвячену методу ділової гри, М.Лебедева підкреслює, що за даними досліджень, у результаті участі у грі соціальні працівники навчаються техніки прийняття рішення, усвідомлюють необхідність теоретичної підготовки для практичної роботи, знайомляться з тими проблемами та труднощами, які можуть виникнути в реальній діяльності, краще засвоюють предмет, розвивають навички взаємодії з іншими, формують навички виконання різних ролей [1].

Усе це є можливим, завдяки тому, що ігри дають змогу отримувати цілісне уявлення про реальність, відтворенню лише суттєвих компонентів системи, зіставлення часових та просторових інтервалів, можливості повторних їх програвань, проведення підсумкової дискусії про результати гри, що допомагає побачити систему з різних позицій тощо. Це уявлення про реальність виникає в результаті активної самостійної діяльності соціальних працівників у конкретних ситуаціях. Враховуючи, вищенаведені факти, виникає необхідність, особливо у нашій державі застосування даного інноваційного методу навчання у підготовці майбутніх висококваліфікованих соціальних працівників.

1. Зорин Г.А. От деловой игры — к профессиональному творчеству: Учеб.-метод. пособие.— Мн.: Университетское, 1999.— 125 с.
2. Одаренные дети [пер. с англ] общ. ред. Г. Бурменской, В. Слущкого. — М.: Прогресс, 1991. — 376 с.
3. Психология одаренности: от теории к практике / Под ред. Д.Ушакова. — М.: ПЕР СЕ, 2000. — 80 с.
4. Савенков А.М. Основные подходы к разработке концепции одаренности // Педагогика. — 1998. — №3. — С. 24-29.
5. Яворська Ж. Ділові ігри та їх роль у підготовці сучасних фахівців // Вісник Львівського Університету. — 2005. — Вип. 19. — С. 241-246.